

Именно: барабанът стои върху една кубическа основа; от нея към югъ и северъ излизатъ тѣсни двустранни покриви (съ оси ю.—с.), а останалото пространство къмъ изтокъ и западъ е покрито съ два други широки, сжщо двустранни покрива (съ оси з.—и.). На страничнитѣ фасади „псевдо-трансептътъ“ излиза съ малки възвишения надъ общата плоскостъ на корнизата. Корнизътъ навсѣкжде е вѣроятно по-късенъ, сжщо както и мазилката. Стенитѣ на долния етажъ сж изградени отъ необработенъ камъкъ, сменяващъ се съ 2—3 реда тухли. Горниятъ етажъ е изграденъ изключително отъ тухли. Като хоросанъ е употребена смѣсь отъ варъ съ счукани тухли.

Църквата А, възпроизвеждаща най-разпространената и най-простата форма на централно-куполната конструкция, не представя особенъ историко-архитектуренъ интересъ. Църквата В, напротивъ заслужава голѣмо внимание. Съ двата си етажа тя спада, както видѣхме, къмъ групата на дворцовитѣ параклиси. Съ аркосолиитѣ си въ тъмния доленъ етажъ, който получава значението на крипта, тя влиза въ числото на двуетажнитѣ гробници, чийто прототипъ сж старохристиянскитѣ „мартирии“. Безъ да изброяваме тукъ подобнитѣ паметници, запазени по цѣлия християнски миръ, ще кажемъ само, че въ България църквата въ Асеновата крепостъ до Станимака (XII—XIII в.) принадлежи сжщо къмъ двуетажнитѣ дворцови параклиси, а „костницата“ въ Бачковския манастиръ (края на XI в.) възпроизвежда единъ отъ вариантитѣ на двуетажнитѣ гробници, запазили много отъ особността на „мартириитѣ“. ¹⁾

По такъвъ начинъ, независимо отъ общата традиция, Боянската църква В има задъ себе си и мѣстни образци.

¹⁾ Ср. статията ми: Българскитѣ църкви-гробници, въ Изв. на Бѣлг. Арх. Истит. I, 1923 г.

tent, vers le sud et le nord, d'étroits petits toits à deux pentes (orientés nord-sud); le reste de la surface (vers l'est et l'ouest) est recouvert de deux autres toits également à deux pentes (orientés ouest-est). Sur les faces latérales un faux transept est légèrement surélevé au-dessus du niveau de la corniche. Cette dernière est vraisemblablement récente comme l'enduit. Les murs de l'étage inférieur sont construits en pierres non équarries, alignées en alternant avec deux ou trois rangées de briques. L'étage supérieur est en brique uniquement. Un mélange de chaux et de menues briques sert de ciment.

L'église A, construite d'après la formule si répandue de l'édifice à coupole centrale, ne présente pas d'intérêt spécial pour l'histoire de l'architecture. L'église B, au contraire, mérite toute notre attention. Avec ses deux étages, elle se rattache, comme nous venons de le dire, au groupe isolé des chapelles de château. Par ses arcosolia, dans son étage inférieur obscur prenant le caractère de la crypte, elle appartient au groupe des églises-tombeaux à deux étages dont le prototype est fourni par les martyria de l'époque chrétienne primitive. Sans vouloir rappeler ici l'ensemble des églises de ce type répandu dans tout le monde chrétien, mentionnons seulement, sur le territoire bulgare, l'église du „Fort Assen“ (XIIe—XIIIe siècles) près de Stanimaka, qui appartient aussi au nombre des chapelles de château à deux étages, et l'église „Kostnitsa“ (Monastère de Batchkovo) du XIe siècle qui est une des variantes des tombeaux à deux étages ayant conservé beaucoup de traits communs avec les martyria. ¹⁾

Ainsi, indépendamment de la tradition générale, il existait déjà des prototypes locaux de l'église B de Boïana avant l'apparition de celle-ci.

¹⁾ v. mon article: Les églises sépulcrales bulgares (Izvestia de l'Inst. arch. bulg. I, 1923).